

Дата: 22.05.2025

Клас: 4 – А

Предмет: *Літературне читання*

Вчитель: Старікова Н.А.

Тема: *Аналіз діагностувальної роботи.
Узагальнення та систематизація знань учнів.
Лариса Денисенко «Як диварлики віднайшли у собі
гідність»*

Мета: продовжувати знайомити дітей з сучасними поетами та письменниками; навчати помічати незвичайне у звичайному; розвивати зв'язне мовлення, уяву, фантазію учнів, збагачувати словниковий запас, розширювати світогляд учнів; виховувати любов до рідного слова.

**Доброго ранку, сонце і вітер!
Доброго ранку, ліси і поля!
Доброго ранку, плането
Земля!**

**А всім присутнім
Зичимо здоров'я і добра!
А тепер до роботи
Братись пора!**

Гра “Скормовка скоро мовить”

**Мільйон мікробів на руках,
Під мікроскопом — просто жах!
Візьму мило, кран відкрию,
Руки я мерщій помию!**

Гра “ Слухняний язичок “

**Співаків багато в лісі –сі-сі-сі,
Кує зозуля на узліссі – сі-сі-сі.
І солов’я пташиний спів – ів-ів-ів
З зелених чути нам гаїв – їв-їв-їв.**

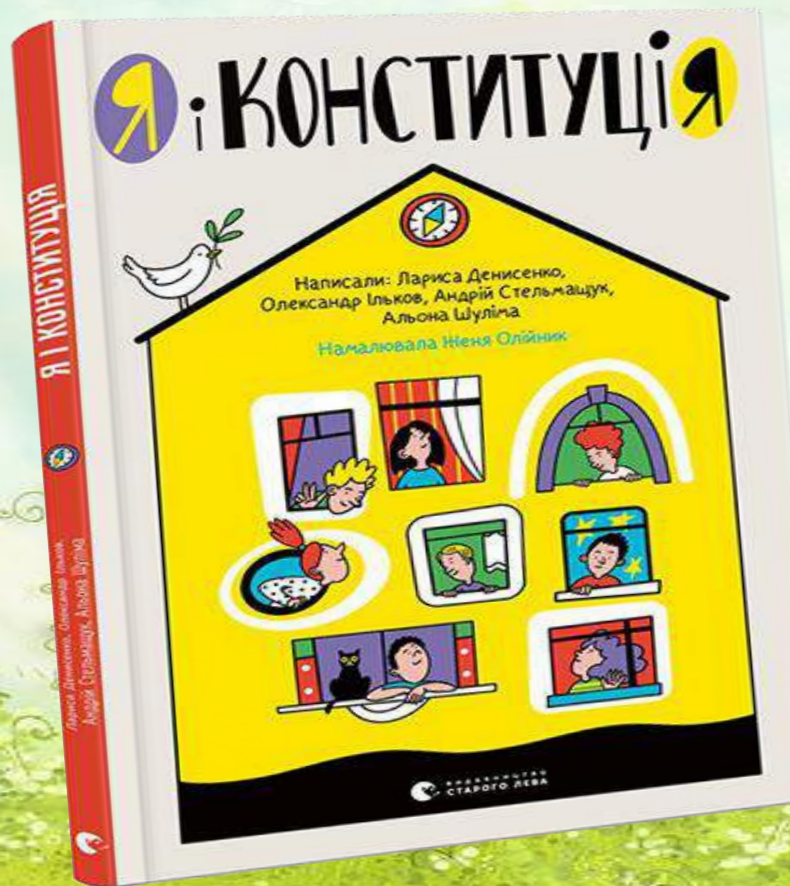

Лариса Денисенко

**Лариса Денисенко (17
червня, 1973 року, Київ) –
українська письменниця
литовсько-грецького
походження.**

**За освітою – правник.
Закінчила юридичний
факультет Київського
Національного Уні-
верситету імені Тара-са**

Гра “ Не помились “

гриб

корова

майка

гріб

полова

гайка

море

карета

каміння

поле

ракета

насіння

березень

віночок

волосся

вересень

дзвіночок

колосся

каска

білка

пташка

маска

гілка

комашк

Словник “Розіvrаний текст”

лан

цюг

сим

вол

мед

уза

гід

ність

зат

інок

нікч

еми

Гра “Гірка”

Задирака

Вередунка

Хамелеося

Затинанка

Маленький Бо

Гра “Пірамідка”

образливі

знущатися

відбувається

повідомлення

принижувати

розхвилювався

Гра “ Знайди пару “

обурює

страшне

моторошне

лякливі

полохливі

сердить

Опрацювання І частини твору Лариси Денисенко «Як диварлики віднайшли у собі гідність»

Мережана Жанна сиділа в затінку та плела вінки до Свята Червоних Квітів, яке диварлики завжди відзначали у серпні.

— Привіт! — гукнула Леся.

— Привіт! — озвалася Мережана Жанна. — Допоможеш плести вінки?

— Залюбки. Але пізніше.

Леся простягнула Мережаній Жанні папірець.

— Ось що припливло до нас у пляшці. Ти тільки прочитай це!

Мережана Жанна прочитала листа вголос. Леся була дуже обурена, тому здивувалася, коли Мережана Жанна, прочитавши такого образливого листа, відклала папірець убік і спокійно продовжила плести вінки.

— Тебе це не обурює? — здивовано запитала в Мережаної Жанні дівчинка.

— Та ні. Подай мені, будь ласка, ту квітку!

Леся простягнула руку по квітку, на яку вказувала Мережана Жанна, але відсмикнула її, бо зрозуміла, що це — Хамелеоса, котрий удавав із себе червону квіточку.

— Ти мене налякав!

— Я не хотів. Просто я краще відчуваю це свято, коли перетворююся на його символ, — пояснив Хамелеоса, який уже знову став схожим на самого себе.

— Ти чув ці образливі слова?

— Чув. Але то нічого дивного. Це ж писали сирітки!

— Хто такі сирітки? Хто дав їм право принижувати нас?

— Сирітки живуть на третьому звідси острові. Вони народжуються щоразу, коли дітям або дорослим розповідають щось моторошне. Вони з'являються в них на руках, ногах і самі потім тікають від переляку на свій острів. Щоб більше не чути моторошних історій.

— Бідні. То вони дуже полохливі?

— Справжні боягузи. Саме так про них і написав Задирака. І відправив повідомлення однією з наших черепах. А ще пообіцяв напустити на них жакливу темряву!

— І що?

— Вони відписали, що ми злі нікчеми. Ти не хвилюйся. Треба віднести цього листа Задираці та Вередунці, вони обов'язково дадуть їм відсіч, — втішав Леся Хамелеоса.

Мережана Жанна була тієї ж думки. Вона гукнула крука Маленького Бо, котрий грався з хмаринками, і попросила його покликати Вередуку та Задираку. Той радо полетів виконувати доручення.

До друзів досьдзався захеканий Шепотінник, він не звик швидко бігати. Роззиринувся на боки, але не знайшов нічого такого, на що можна влізти, і трохи засмутився. Шепотінник любив за всім та всіма спостерігати згори.

— Що у вас тут відбувається?

— Леся знайшла в пляшці послання від сиріток. І засмутилася, — пояснила Мережана Жанна.

— А ми їй сказали, що Вередука та Задирака хутко вигадують їм образливу відповідь, — додав Хамелеоса.

— Гм. То ви щоразу обмінюєтеся з ними образами та кпинами? — запитала Леся.

— Саме так. А що?

Опрацювання І частини твору Лариси Денисенко «Як диварлики віднайшли у собі гідність»

— Як що? Вони принижують нашу гідність, ми принижуюмо їхню гідність! Виплітасмо справжній ланцюг кривд, і це неправильно! — обурилася Леся.

— Гггт...ідність? Що? Що воно таке? — запитав Шепотінник. Він знайшов серед міцних стеблин цикорію сплетений з трави гамак і гойдався в ньому.

Тимчасом до друзів наближалися Задирака та Вередунка. Вони бігли, штовхалися, обмінювались ідеями, як найкраще відповісти на образи сиріток.

— Напишемо, що вони похливі та потворні, наче медузи!

— Або вигадасмо жахливу історію, і вони не спатимуть три доби поспіль! А ми тим часом вигадасмо ще одну!

— Припиніть це, будь ласка! — попросила Леся.

— Га?

— Що? — здивувалися Задирака та Вередунка. — Та ми тільки почали!

— Леся хоче розповісти нам про одну річ... про гггт... про гггт, — Шепотінник не міг пригадати слово.

— Ти перетворився на жалюгідного Затиначу? — розреготалися Вередунка та Задирака.

— Та як вам не соромно знущатися з інших?! Хіба ви більше ні на що не здатні? — обурено мовила Леся.

— А ти здатна тільки всіх повчати. А нам це не подобається! Правда? — Вередунка окинула поглядом усіх, але погодився з нею лише Задирака. Мережана Жанна низала плечима, вона й далі плела вінки. Маленький Бо дуже розхвилювався: він чекав, щоб йому доручили ще когось покликати. Не дочекавшись, малий крук принишк. Шепотінник образився на те, що його порівняли із Затиначою, — тому також мовчав. Хамелеос хотів на щось обернутися, бо дуже не любив сварок, але не міг вигадати на що саме, тому сховався між готовими вінками.

— Про що ти тут знову пत्याкала? — зухвало запитав Задирака в Лесі.

— Мені йшлося про гідність.

— Ну і що це?

— Самоповага та повага до інших. Не можна залякувати тих, хто від природи створений дуже боязким. Не можна жбурлятися образами в інших. Не можна шукати болючі місця, щоб бити по них ногою або словом. Коли ти копаєш когось ногою, то завдаєш фізичного болю. А коли дошкуляєш образливим словом — то болю морального. Ви ж робите боляче, невже не зрозуміло?

— Тю. Вони також нас ображають! Ми тільки для сміху написали сиріткам, які вони боягузи, а вони почали відгавкуватися, наговорюють на нас казна-що! Ти сама це читала, — виправдовувалася Вередунка. Їй не подобалося, коли її сварили та не цінували її вміння вигадувати жахливі історії й дошкульні дражнилки.

— Саме так! — підтакнув Задирака. Він так сильно штовхнув трав'яний гамак Шепотінника, що той звалився на землю. Вередунка розсміялася.

— Ви умисно завдасте іншим болю. Штовхаєтесь, ображаєте. Певно, думаєте, що ви — сильні та круті? — гмикнула Леся.

— Так воно і є! — potwierдила, пританцьовуючи, Вередунка.

Мережана Жанна помахала комусь рукою. До них йшли Затиначка та Кульгавка, щоб допомогти плести вінки.

— О, йдуть наші калічки. Один кульгає на язика, інша — на ногу, — загіготів Задирака.

Леся взялася в боки. Вона дуже розлютилася через поведінку Задираки та Вередунки. Дівчинка дочекалася, поки Затиначка та Кульгавка підійдуть ближче, і сказала:

Опрацювання І частини твору Лариси Денисенко «Як диварлики віднайшли у собі гідність»

— Одного разу я бачила, як дехто скиглив на гілці Пурпурової Шовковиці, я подумала: а що ж таке сталося? Можливо, хтось також боягуз і боїться висоти?

Задирака здригнувся. Він збагнув, що Леся має на увазі саме його, і боявся, що вона його викриє. А Леся вела далі.

— Можливо, тому цей дехто щоразу шпигає Шепотінника, котрий може мандрувати найвищими деревами, стовпами та квітами, бо заздрить йому. Хоч я можу помилятися. Я хочу сказати, що завжди знайдеться хтось, хто може допомогти побороти твій страх.

Леся замовкла, вона не дивилася на Задираку, підхопила на руки Маленького Бо і гладила його блискуче пір'ячко. Вередунка похмуро дивилася на приятеля, вона чекала на його відповідь, але Задирака мовчав, низько схиливши голову.

Леся повернулася до Вередунки.

— А ще хтось, хто вважає себе найсмівлівішою, зовсім не вміє плавати і страшенно боїться води.

Вередунка затремтіла, але нічого не сказала, щоб себе не виказати.

— Про кого ти кажеш? — пожвавився Шепотінник, котрий дуже любив пліткувати.

— Це неважливо, — сказала Леся. Дівчинка бачила, що і Вередунка, і Задирака впізнали себе. — У кожного з нас є болюче місце. І воно болить ще дужче, коли інші штрикають образами, чи не так? Замість того, щоб підтримати та допомогти.

Всі схвально кивнули. Вередунка чи не перша. Шепотінник дослухався до гомону сонечок.

— Вони кажуть, що Сонцю також образливо чути, що його звуть недопеченим млинцем. Так, воно іноді не таке яскраве, як хочеться всім, але чути про себе таке йому прикро.

Опрацювання І частини твору Лариси Денисенко «Як диварлики віднайшли у собі гідність»

— От бачите! — голосно сказала Леся. А Вередунці тишком пообіцяла, що неодмінно навчить її плавати. Та зашарілася й так само тихо подякувала.

— Я зрозумів, що негоже ображати інших. Але що ж тепер — так усе й залишити? Не відповідати на образи полохливих сиріткам? — поцікавився Задирака.

— Дружба краща за будь-яку сварку, — відповіла Леся.

— А давайте запросимо сиріток на наше Свято Червоних Квітів! — запропонувала Мережана Жанна.

— Та вони всього лякатимуться і зіпсують нам святковий настрій! — буркнув Задирака, але не дуже впевнено.

— А ми зробимо все, щоб прийняти їх гостинно! Я зможу перетворювати їхні страхи на щось маленьке та кумедне, — озвався Хамелеося.

— А ти, Задирако, можеш переказати всім іншим, щоб вони не лякали наших гостей, адже до тебе дослухаються! — запропонувала Задираці Леся. І той гордо всміхнувся.

— Шукаймо пляшку та папірець і складімо запрошення, — рішуче сказала Вередунка.

— Ні, краще зробимо миролюбного повітряного змія та запустимо його в небо, а сонечка та Маленький Бо вкажуть йому шлях, — мовила Леся й відчула, як Сонце лагідно торкнулось її плечей. — Та й Сонце допоможе не збитися з дороги! — і Сонце засяяло ще яскравіше від усвідомлення своєї потрібності.

— До того ж не забувайте про репутацію нашої країни! — додала Леся.

— А що це? — здивувалися всі.

— Це те, як сприймають нашу країну в інших краях. За репутацію країни відповідають її мешканці. Якщо ми будемо всіх ображати, шпигати, лаяти та допикати, то й Країну Диварликів сприйматимуть як царство грубошів, образ, злості та кривди.

Почувши ці Лесині слова, навіть Велика Мо припинила гавкати, лишень мовчки крутила хвостом. Усі трохи помовчали, бо кожний ніби відчув відповідальність за Країну Диварликів.

— А як робиться повітряний змій? — поцікавився Шепотинник. Він ще ніколи не бачив повітряних зміїв.

— Мене тато навчив. Спочатку треба, щоб хтось зробив викрійку — намалював змія! Хтось уміє малювати?

— Так, — тихо озвалася Кульгавка, — я вмію.

— Ги-ги. В тебе вийде кульгавий малюнок! — загигикала Вередунка, але навіть Задирака шикнув на неї.

— Я кульгаю на ніжку, та руки в мене вправні! Але я не знаю, як малювати повітряних зміїв, бо ніколи їх не бачила, — сміливо заявила Кульгавка.

— Кого ббббудемо зззображати? — поцікавився Зати-нака. І над ним цього разу ніхто не насміхався.

Аж тут щось гупнуло. Це був Рибозавро, який призем-лився біля друзів.

— Малювати будемо мене! З мене вийде гарний повітряний змій. Я вкладуся на аркуш паперу, ви обведете мій контур, і все в нас вийде!

І в диварликів дійсно все вийшло. Кульгавка нама-лювала чудового повітряного змія. Він був подібний на Рибозавра, навіть мав таку саму щирі усмішку. Диварлики написали на тілі повітряного змія запрошення сиріткам,

Опрацювання І частини твору Лариси Денисенко «Як диварлики віднайшли у собі гідність»

у якому запропонували товаришувати і ніколи більше не сваритися.

Вони запустили повітряного змія в небо, а сонечка, Маленький Бо та веселі мартини допомогли йому дістатися адресатів. Яскраве Сонце зігрівало всіх крильця, щоб летіти було пріємно та затишно.

Того самого дня диварлики отримали відповідь, яку приніс великий біло-сірий мартин. Сирітки дякували за запрошення й обіцяли пригостити диварликів смачним напосм, що його вони виготовляли з квіток цикорію.

Цьогорічне Свято Червоних Квітів пройшло мирно, весело та дивовижно! Диварлики й сиротинці в гарних квіткових віночках гралися, розповідали кумедні історії, гойдалися у трав'яних гамаках та твердо постановили ніколи й нікого не ображати. А Задирака навіть розповів, як боротися з моторошними жахіттями. Треба в уяві домальовувати їм усмішки. Сирітки обіцяли спробувати. Всі багато сміялися та обходилися без образ і кривд. Бо цього разу з допомогою Лесі вони віднайшли один в одному і в собі гідність, і навчилися її цінувати та поважати.

гамак

цикорій

Тест

1. Що робила Мережана Жана?

А) плела вінки

Б) розчісувала пір'я

В) поливала квіти

2. Що зробила Леся?

А) допомогла плести вінки

Б) сиділа і слухала Мережану Жанну

В) розповіла про записку

3. Хто налякав Лесю?

А) Задирака   Б) Шепотінник

В) Хамелеося

4. Що вирішили зробити диварлики?

А) готуватись до свята

**Б) відправити образливого листа
сиріткам**

В) попросити у них вибачення

5. Що на це відповіла Леся?

А) що не можна нікого ображати

Б) що так сиріткам і треба

В) що сиріток потрібно провчити

6. Чому диварлики не погодились з Лесею?

А) вони не любили, коли їх повчають

Б) їм подобалось ображати інших

В) вони були жорстокими

Хрестоматія с. 120-129
підготуй виразне читання
цієї частини.

Творче завдання: написати
твір-есе «Чи зможе Леся
переконати диварликів не
ображати інших?»

Вікторина за казкою

<https://learningapps.org/watch?v=p9xxnb5jc24>

Роботи надсилайте на Нитан